

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آموزش عملی تفکر خلاق

مریم توکلی

دکتر رحمت الله خوارزمی رحیم آبادی

طاہرہ آقا زادہ

سرشناسه : توکلی، مریم، ۱۳۵۲- : عنوان و نام پدیدآور
آموزش عملی تفکر خلاق : مشخصات نشر
تهران : پرورش ذهن فرزام، ۱۳۹۴ : مشخصات ظاهری
۱۰۳ ص. : جدول : شابک
978-600-95284-5-5 : وضعیت فهرست نویسی
فهرست مختصر : یادداشت
فهرست نویسی کامل این اثر در سامانی: <http://opac.nli.ac.ir> قابل دسترسی است.
واژه نامه : یادداشت
کتابنامه: ص. ۱۰۳ : یادداشت
خوارزمی رحیم آبادی، رحمت اله، ۱۳۵۲ : شناسه افزوده
آفراده، طاهره، ۱۳۵۳- : شناسه افزوده
۴۸۱۸۶-۸ : شماره کتابشناسی ملی

انتشارات پرورش ذهن فرزام، info@pzf.ir

آموزش عملی تفکر خلاق

پدید آورندگان : مریم توکلی - رحمت اله خوارزمی رحیم آبادی - طاهره آقا زاده

نوبت چاپ : چاپ اول

تاریخ چاپ : اردیبهشت ۹۴

شمارگان : ۱۰۰۰ جلد

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۲۸۴-۵-۵

قیمت : ۱۲۰۰۰۰ ریال

نشانی ناشر : بزرگراه رسالت - بین بنی هاشم و استاد حسن بنا جنوبی - پلاک ۱۱۵۲ - واحد ۳

تلفن : ۲۲۳۰۲۰۹۲ دورنگار: ۲۲۳۰۲۰۹۵

فهرست مطالب

مقدمه

۱.....	تعریف، ماهیت و انواع تفکر
۱.....	فرایند تفکر
۲.....	انواع تفکر
۵.....	روش های آموزش تفکر
۸.....	پرسش های باز
۹.....	روش های تمرین تفکر خلاق
۱۱.....	انواع و ابعاد خلاقیت و راه های پرورش آن
۲۴.....	موانع تفکر خلاق
۲۹.....	پرورش روحیه کنجکاوی و خلاقیت در مدارس
۳۳.....	مهم ترین موانع پرورش خلاقیت در مدارس
۳۹.....	فرایندهای آموزش خلاقیت و تمرین عملی تکنیک های تفکر خلاق
۳۹.....	روش بارش مغزی (Brain storming)
۴۱.....	قواعد بارش مغزی
۴۲.....	چهار قاعده اساسی بارش مغزی
۴۳.....	مراحل روش بارش مغزی
۴۵.....	مزایا و معایب
۴۷.....	بارش مغزی گمنام (brain anonymous)
۴۸.....	توصیه های کاربردی برای معلمان
۵۱.....	مراحل اجرای الگو
۵۹.....	روش ایجاد ارتباط اجباری (Forced association)
۶۳.....	تکنیک ارتباط اجباری

۶۴	الگوی بدیعه پردازی
۶۴	مراحل اجرای الگو
۶۸	روش فهرست خصوصیات (Attribute listing)
۶۸	روش فهرست سئوالات (Question Listing)
۷۰	روش خلاقیت تفکر موازی (جانبی) (Lateral Thinking)
۷۵	آزمون تفکر جانبی
۷۸	سخن آخر برای معلمان و مربیان
۸۱	واژه نامه خلاقیت
۹۷	منابع

مقدمه

امروزه لازم است جهت گیری ها و سیاست های پیاده شده در آموزش و پرورش و مدارس درست و منطبق با قواعد اصولی و صحیح باشد تا فرایند تدریس و یادگیری در جهت رشد و ترقی دانش آموزان صورت گیرد. اصولاً دانش آموز به مدرسه می رود تا مطلبی بیاموزد و وجود معلم برای آن است که به وی در این آموختن کمک کند.

امروزه روشی که بیش از هر چیز در مدارس کشور مورد استفاده قرار می گیرد، روشی سنتی و غیرفعال است. در این روش معلم با ارائه شفاهی اطلاعات، جریان تدریس را در دست گرفته و دانش آموز مجبور است در سکوت سخنان را بشنود و حفظ کند. آموزش و پرورش تبدیل به نوعی عمل ذخیره سازی شده است که در آن دانش آموز ذخیره کننده و معلم ذخیره سپار است و به جای برقراری ارتباط دو جانبه، معلم مطالبی را ارائه می کند که دانش آموز آن ها را دریافت، حفظ و تکرار می کند و دامنه عمل برای دانش آموز تنها محدود به دریافت، پرکردن و ذخیره سازی اطلاعات می باشد.

استفاده از چنین روشی باعث می شود بسیاری از استعداد های کودکان و نوجوانان مورد غفلت قرار گیرد و آن ها به حفظ و بازگویی اندیشه های دیگران، بدون تفکر درباره آن عادت کنند. در این صورت جنبه های اصیل و اخلاق شخصیت دانش آموزان شکوفا نمی شود و آن ها به تقلید کنندگان صرف تبدیل می شوند.

دلیل این که اکثر دانش آموزان فکر نمی کنند این است که آموزش ندیده اند که چگونه فکر کنند. فکر کردن یک مهارت است که با استفاده از آن دانش آموزان اطلاعات را سازماندهی، طبقه بندی، مقایسه و ارزشیابی

نمایند. تفکر خلاق و انتقادی کودکان را قادر می سازد که از تجربیات قبلی خود استفاده نمایند و آن ها را با موقعیت های تازه ارتباط دهند.

با توجه به این موارد، ضرورت تغییر در جهت گیری های مدارس، به منظور پرورش قدرت تفکر در کودکان و نوجوانان ضروری به نظر می آید. در این رابطه، یکی از مؤثرترین راهکارها استفاده از رویکرد تفکر خلاق است. با کاربرد این رویکرد، شیوه های تدریس و یادگیری منفعلانه منتفی می شود و به جای آن از روشی استفاده می شود که دانش آموز در آن نقش محوری دارد و می تواند از یک سو به بیان منطقی افکار و ایده های خود بپردازد و از سوی دیگر، با تکیه بر نیروی خلاقیت و دید انتقادی، نظرهای گوناگونی را که به وی عرضه می شود نقد و ارزیابی کند و به نظر می رسد با رو آوردن به رویکرد تفکر خلاق بتوان تغییرهای اساسی و مثبتی در تعلیم و تربیت به وجود آورد.

در پایان باید یادآوری شود که این کتاب، خالی از اشکال و نقصان نیست و لذا از خوانندگان ارجمند و اساتید گران قدر درخواست می شود نکته های اصلاحی خود را در میان بگذارند.

مریم توکلی

بهار ۱۳۹۴